

RAAP-NOTITIE 2095

Plangebied Johan Wagenaarplein te Dieren

Gemeente Rheden

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Rheden

Titel: Plangebied Johan Wagenaarplein te Dieren, gemeente Rheden; archeologisch
vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: maart 2007

Auteur: *ing. G. Zielman*

Projectcode: RHWA

Bestandsnaam: N02095-RHWA.doc

Projectleider: ing. G. Zielman

Projectmedewerker: J. Knoppers

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 21458

Autorisatie: Drs. H.B.G. Scholte Lubberink

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2007

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Rheden heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 27 februari 2007 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de voorgenomen woningbouw en de herinrichting van openbaar groen en wegen rond het Johan Wagenaarplein in Dieren. Doel van dit onderzoek was eventueel aanwezige archeologische resten op te sporen en, voor zover mogelijk, een eerste indruk te geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

Tijdens het veldonderzoek zijn in het plangebied geen archeologische resten aangetroffen. Naar verwachting zal er als gevolg van de geplande werkzaamheden dan ook geen verstoring van archeologische resten optreden. Derhalve worden geen aanbevelingen voor vervolgonderzoek gedaan.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van de gemeente Rheden heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 27 februari 2007 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de voorgenomen woningbouw en de herinrichting van openbaar groen en wegen rond het Johan Wagenaarplein te Dieren (gemeente Rheden). Het onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het onderzoek was het opsporen van deze resten en, indien mogelijk, een eerste indruk te geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

1.2 Plangebied

Het plangebied (1,32 ha) ligt aan het Wagenaarplein (figuur 1) binnen de bebouwde kom van Dieren. Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 33G van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 203.350/451.560. Ten tijde van het onderzoek was het plangebied in gebruik als plantsoen, speelweide en straat.

1.3 Onderzoekopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek is beperkt gebleven tot een karterend booronderzoek.

Het bureau- en inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) en die valt onder de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>).

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Voorafgaand aan het veldonderzoek is een bureauonderzoek uitgevoerd om na te gaan of er reeds archeologische vondsten uit het plangebied geregistreerd staan en om ten behoeve van het veldwerk de landschappelijke (geologische en bodemkundige) kenmerken alsmede de gespecificeerde archeologische verwachting te bepalen. In het kader van het bureauonderzoek zijn verschillende bronnen geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Om inzicht te krijgen in het voorkomen van archeologische vindplaatsen in of nabij het plangebied is het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) te Amersfoort geraadpleegd.

2.2 Resultaten

Geologie en geomorfologie

Het plangebied is gelegen in een relatief smalle zone van hellingafzettingen op de oostrand van de Veluwe, die geomorfologisch geclassificeerd is als daluitspoelingswaaierafzettingen (Willemse, 2005).

Bodem

De bodem in het plangebied ligt in de zone van de bebouwde kom van Dieren die op de bodemkaart als niet gekarteerd staat aangegeven. In het omliggende gebied, dat wel gekarteerd is, bestaat de bodem uit grindrijke (moder)podzolgronden: lemig fijn zand met grondwatertrap VII (Stiboka 1979: code gY30). Het plangebied was rond 1903 onbebouwd en in gebruik als akkerland (Robas Producties, 1990: blad no. 471: Doesburg 1903).

Archeologie

In ARCHIS staan binnen een straal van 250 m rond het plangebied geen archeologische vindplaatsen geregistreerd. Binnen een straal van 1 km zijn enkele vindplaatsen uit de Late Prehistorie bekend. Ongeveer 750 m ten noordoosten van het plangebied werd in 1911 een vuurstenen bijl gevonden waarvan de exacte vindplaats onbekend is (ARCHIS-waarnemingsnummer 49608). Circa 800 m ten zuiden van het plangebied is aan de basis van een oude akkerlaag een vuurstenen artefact (afslag) aangetroffen, dat niet nauwkeuriger gedateerd kon worden dan Mesolithicum-Bronstijd (ARCHIS-waarnemingsnummer 49608).

Archeologische verwachting

De archeologische verwachtingskaart van de gemeente Rheden kent aan dal-uitspoelingswaaiers een hoge tot zeer hoge archeologische verwachting toe. Deze zone heeft vanaf de Prehistorie een permanente en dichte bewoning gekend (Willemse, 2005).

Bij aanvang van het veldonderzoek gold er voor het plangebied een hoge archeologische verwachting voor archeologische resten vanaf het Laat Paleolithicum (B). Het kan gaan om relatief grote nederzettingsterreinen (circa 1-3 ha), maar ook om kleine kampementen met een stooiing van vuursteen of aardewerk. Op basis van een extrapolatie van de bodemeenheden die op de bodemkaart om de bebouwde kom van Dieren heen zijn aangegeven, is het niet waarschijnlijk dat in het plangebied een plaggendek aanwezig is. Eventueel aanwezige archeologische resten zullen zich daarom waarschijnlijk binnen circa 50 cm -Mv bevinden.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Tijdens het veldonderzoek zijn tien boringen verricht. Omdat het terrein deels verhard is, zijn deze boringen in een aangepast grid zijn geplaatst, waarbij de boringen zo goed mogelijk zijn verdeeld over het plangebied (figuur 1). De gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten nederzettingsterreinen uit de periode Bronstijd t/m Late Middeleeuwen. Deze methode is niet geschikt om verkavelingspatronen, graven en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen (Tol e.a., 2004).

Er is geboord tot maximaal 1,20 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Er zijn geen monsters genomen. Het opgeboorde materiaal is gezeefd met een zeef met een maaswijdte van 0,5 cm; het zeefresidu is met het blote oog geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

Conform de verwachting na bureauonderzoek is in geen van de boringen een plaggendek aangetroffen. Direct onder een circa 30 cm dikke grijsbruine bouwvoor bevindt zich een bruingrijze laag waarin vlekken van de C-horizont aanwezig zijn. De ongeroerde pleistocene ondergrond bevindt zich op 40-60 cm -Mv en bestaat uit lichtgrijs, matig grof tot grof zand met grind.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. In de bouwvoor en in de verstoorde laag onder de bouwvoor werden recent aardewerk, glaswol en sintels aangetroffen.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Tijdens het veldonderzoek zijn er geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van archeologische resten in het plangebied.

Doordat de C-horizont op een geringe diepte voorkomt, bestaat de indruk dat het bodemprofiel is afgetopt. Het bodemprofiel is tot in de C-horizont verstoord door vlakdekkende verstoringen die mogelijk samenhangen met de aanleg van de woonwijk of met de landbouwactiviteiten in de vorige eeuw.

Mochten er archeologische resten in de bodem aanwezig zijn, dan zullen deze resten behoren tot de dieper ingegraven grondsporen van een nederzettingsterrein. De aanwezigheid van deze grondsporen is echter niet waarschijnlijk, aangezien tijdens het veldonderzoek geen archeologische indicatoren die hierop duiden zijn aangetroffen in de verstoorde bodemlagen. Naar verwachting zal als gevolg van de geplande werkzaamheden geen verstoring van archeologische resten optreden.

4.2 Aanbevelingen

Op grond van het ontbreken van aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten wordt ten aanzien van het plangebied geen vervolgonderzoek aanbevolen.

Wel maken wij u er op attent dat bij iedere gravende activiteit het aantreffen van (niet voorspelbare) toevalsvondsten niet kan worden uitgesloten. Indien hiervan sprake mocht zijn, dient de overheid (RACM) hiervan op de hoogte te worden gesteld in het kader van de meldingsplicht (Monumentenwet 1988, artikel 47).

Literatuur

- Brinkkemper, O., e.a. (redactie)**, 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104. Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Robas Producties**, 1990. *Historische Atlas Overijssel. Chromotopografische Kaart des Rijks, schaal 1:25.000*. Robas Producties, Den IJp.
- Stiboka**, 1979. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Kaartblad 33 Oost, Apeldoorn*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen**, 2004. Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-rapport 1000*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.
- Willemse, N.W.**, 2005. *Bebouwde kommen gemeente Rheden; Velp, Rheden, De Steeg, Ellecom, Dieren, Spankeren en Laag Soeren; een inventariserend archeologisch veldonderzoek (verkenning)*. *RAAP-rapport 1071*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

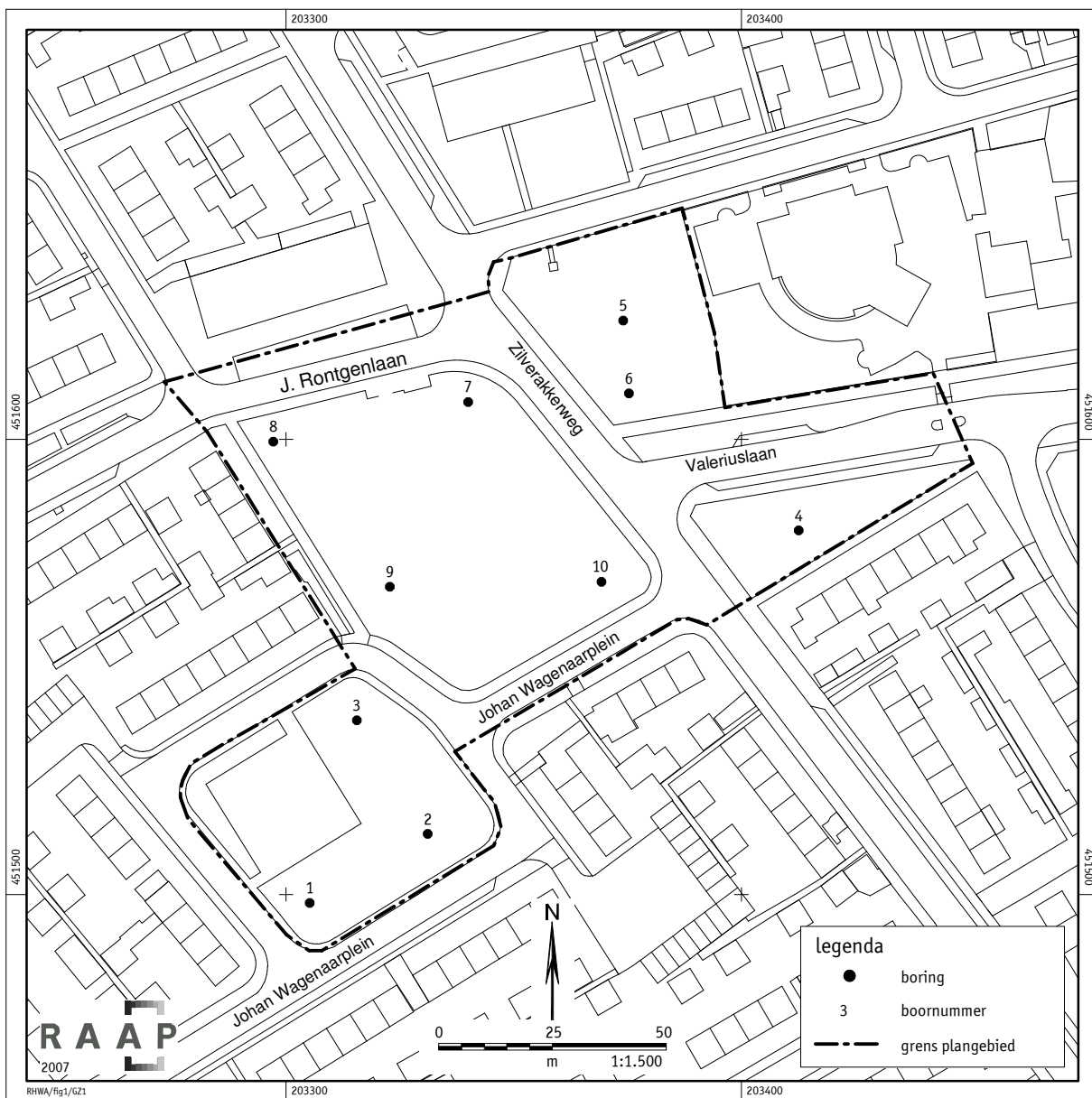
Gebruikte afkortingen

ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
-Mv	beneden maaiveld
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten

Overzicht van figuren en tabellen

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Figuur 1. Boorpuntenkaart